

Documente privind istoria orașului Brașov (Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt), Vol. XI: *Documente de breaslă (Zunfturkunden)*, 1420-1580. Brașov, Ediție îngrijită de Gernot Nussbächer și Elisabeta Marin, Ed. Aldus, 1999, 459 p.

Apariția volumului IX al colecției de documente cu referire la istoria orașului Brașov, volum tematic, privind evoluția și organizarea meșteșugărească și de breaslă din importantul centrul urban transilvan, reînnoadă în mod fericit o tradiție începută la finele secolului XIX, întreruptă însă în perioada interbelică. Cele opt volume și trei suplimente publicate între anii 1885 și 1929, organizate de asemenea tematic, cuprinzând anale și cronici, jurnale, registre diverse, socoteli, scrieri istorice și literare, acoperă, selectiv (în funcție de materialul documentar păstrat), perioade cuprinse între secolele XII și XIX.

Apărut sub egida Arhivelor Naționale/Direcția Județeană Brașov și a Societății de Studii Transilvane din Heidelberg și tipărit cu ajutorul Institutului de relații culturale cu străinătatea din Stuttgart, respectiv a Fundației Saxo-Transilvane din München, este o ediție bilingvă (româno-germană), volumul recenzat de către noi cuprinde "cele mai vechi surse documentare despre meșteșugurile brașovene", culese și selectate de către G. Nussbächer din Arhivele Statului din Brașov, Sibiu și Cluj, din Arhiva Bisericii Negre din Brașov, precum și din diverse publicații (documente editate). (A se vedea, *Introducere*, p. 7 și *Notă asupra ediției*, p.11). Deși definitivat în anul 1982, volumul nu a putut fi tipărit datorită cenzurii comuniste.

Din punct de vedere al structurii, volumul debutează cu o *Introducere* (p.7-9) și o *Notă asupra ediției* (p. 11), în care autorii realizează convenitele precizări referitoare criteriile tematice și metodologice care au stat la baza redactării acestei ediții critice, precum și la modalitatea de utilizare a materialului documentar prezentat în volum. Urmează o *Bibliografie* (p. 17-19), bine documentată, cu trimiteri la titluri românești, germane sau maghiare, dar și latine sau bulgare. Un scurt și util *Ghid pentru utilizatorii de limbă germană* (p. 20-21) încheie această parte introductivă a volumului.

Elementul de substanță al volumului îl reprezintă cele 198 de documente editate (p. 23-396), din care 155 inedite. Numărul relativ redus de piese documentare prezentate (relative la tematica declarată a volumului) este datorat, cum chiar autorul o mărturisește, numeroaselor documente pierdute sau distruse pe parcursul timpului; de asemenea, doar 127 de piese sunt prelucrate după originale, restul de 66 fiind reproduse după copii, traduceri sau rezumate, iar 5 după alte ediții de documente (în cazul acestora din urmă originalele nefiind identificate). Predominante sunt documentele în limba germană – 109, urmate de cele în latină – 75, în slavonă – 12 și în maghiară – 2.

Actele, subîmpărțite de către autori, în documente normative, respectiv funcționale, au fost selectate, așa cum am arătat mai sus, în funcție de apartenența lor la problematica evoluției meșteșugurilor și a modului de organizare a breslelor din Brașov (și tangențial, din târgurile și satele cu tradiție meșteșugărească din apropierea orașului). Se regăsesc astfel printre documentele volumului, statute (și completări ale acestora) redactate de către breslele locale, hotărâri ale acestora, hotărâri ale Sfatului orășenesc cu privire la bresle, privilegiile de breaslă, decizii în procese de judecată care au implicat individual diverși meșteșugari sau bresle în ansamblul lor, ca și comunități profesionale și de interese etc.

Documentele, prezentate în ordine cronologică și având fiecare un scurt rezumat în limba română și unul în limba germană, păstrează în mare parte grafia originală (cu precizarea că substantivele din textele în limba germană au fost scrise cu majuscule, conform normelor ortografice actuale). Este indicată cota arhivistică a documentului și este realizată descrierea diplomatică și a sigiliilor, fiind indicată de asemenea și bibliografia

fiecărei piese documentare – ediții de text, fragmente, traduceri, etc. Fiecare document are o traducere integrală în limba română. În cazul pieselor în limba slavonă s-a renunțat la reproducerea textului original, autorii apreciind drept suficient de bine realizate edițiile acestora din colecțiile publicate de I. Bogdan și Gr. Tocilescu (A se vedea descrierea pe larg a sistemului folosit în critica de text în *Notă asupra ediției*, p. 11).

Din perspectiva criticii de izvor, meritele volumului recenzat se cuvin a fi subliniate. Numărul potențialilor utilizatori ai documentelor crește considerabil prin realizarea și a unui rezumat în limba germană (alături de cel în limba română), iar traducerea intergrală a fiecărui document în limba română, într-o variantă pe care autorii o consideră perfectibilă (recomandând chiar, în ceea ce-i privește pe specialiști, și o consultare a textului în varianta lingvistică originală), pe lângă un travaliu demn de toată aprecierea, simplifică mult lucrul cercetătorului cu textele volumului. La fel ca în cazul oricărui demers de o asemenea anvergură, o serie de scăpări sunt inerente (A se vedea doc. 11, p. 44 și doc. 13, p. 48; în ambele documente numele regelui Ungariei *Mathias Corvinus*, este tradus greșit în limba română - *Matei*, în loc de *Matia*, confuzie relativ des întâlnită în istoriografia românească), valoarea de fond a volumului nefiind însă diminuată.

Partea finală a volumului cuprinde un *Glossarium* (p. 397-415) cu termeni de origine germană, latină, maghiară, română și săsească, cu traducerea acestora (unde este cazul) în română și germană și un *Indice*, de asemenea bilingv, împărțit în trei categorii – un *Indice onomastic* (p. 416-447), un *Indice geografic* (p. 448-452), unde denumirile apar, după caz, în română, germană, maghiară și latină și un *Indice de lucruri* (p. 453-459). Utilitatea acestora – glosare, indice, bibliografii etc. nu mai este nevoie să fie subliniată, indiferent de categoria de texte cu valoare istorică la care ne raportăm, și cu atât mai mult pentru o colecție de documente, unde munca cercetătorului (respectiv a beneficiarului informației documentare) este considerabil înlesnită de către acest tip de anexe.

Într-o perspectivă de ansamblu, publicarea acestui volum de documente medievale, trebuie apreciată ca fiind un real câștig. În primul rând orice demers de acest gen este extrem de util în contextul în care medievistica românească este privată de o mare cantitate de izvoare documentare, care continuă să rămână, la sfârșitul mileniului al doilea, **nepublicate** (fapt de neconceput din punct de vedere al raportării scrisului istoric românesc la realitățile și la modelele de analiză propuse de istoriografia europeană!). În al doilea rând, informația efectivă relevată de aceste documente (reamintim faptul că cca. 2/3 dintre piese sunt inedite) este foarte folositoare pentru istoricii vieții cotidiene și ai realităților socio-economice din arealul Țării Bârsei, precum și din întreg spațiul Transilvaniei istorice. Informații utile pot fi obținute și de către lingviști, etnografi-etnologi sau economiști. Aceast demers al cercetătorilor brașoveni, preconizat a fi urmat de editarea a încă unui volum, indică stadiul actual al istoriografiei românești cu privire la Evul Mediu, respectiv acela al simplelor restituiri pozitive, demult depășit de majoritatea istoriografiilor europene. Concluzia se impune de la sine – fără o intensificare substanțială a acestor tipuri de demersuri, dublate permanent de prelucrarea sistematică și quasi-simultană a informației, șansele afirmării și actualizării scrisului istoric românesc sunt practic nule, din perspectiva unei consonanțe cu istoriografia europeană.